

SEPTEMBER 2026

September: opruimen is de verleiding, laten staan is het advies

De zomer zit erop en die was droog. Nu begint het seizoen waarin veel mensen de schaar pakken en alles kort snoeien. Wij doen dit jaar het tegenovergestelde en leggen uit waarom. Verder: de zonnebloemenwedstrijd, een ven dat droog staat, een tuin die we in de lente opnieuw hebben ingericht, en een datum voor in je agenda.

SAVE THE DATE!

de Bio Beleef Middag

Op zondag 1 november houden we de Bio Beleef Middag, van 12.00 tot 16.00 uur, bij IVN in D'n Nieuwe Hof (Bosstraat 25, Valkenswaard).

Vrije inloop, geen aanmelding nodig. Deze middag, eerder aangekondigd als Groen Geluk-middag, draait om zelf zien, ruiken, proeven en doen.

Wat is er te doen?

- De imker vertelt over de bijen en heeft haar kasten bij zich.
- Blotevoetenpad voor de jeugd.
- Thee maken van kruiden en bladeren uit de tuin.
- Appelsap persen (wij hebben appels, maar neem gerust je

eigen appels mee).

- Pompoensoep, bereid door een chefkok.
- Tentoonstelling van herfstknutsels gemaakt door schoolkinderen.
- Het IVN vertelt over het Tiny Forest: een dicht beplant bosje van inheemse soorten, ter grootte van een tennisbaan.

Wil je meewerken of iets laten zien? Mail naar groen@deturfbergleeft.nl.

De Winnaars van de Zonnebloemenwedstrijd!

De inzendingen zijn binnengekomen, de meetlinten hebben hun werk gedaan, en nu is het zover: de winnaars zijn bekend! Met trots maken we de volgende prijzen bekend:

De hoogste zonnebloem bij de volwassenen: Nancy met 368 cm.

De hoogste zonnebloem bij de kinderen is gewonnen door Maud, met een zonnebloem van 380 cm!

De poedelprijs, voor de kleinste inzending: Vlad met een schattige zonnebloem van slechts 81 cm.

We hebben alle winnars gemaild.

Door de droge zomer zagen we veel kleine koppen en korte stelen.

Drie dingen die je nog kunt doen

Verzamel je zaden. Knip één rijpe kop af, laat hem een week drogen op een krant en wrijf de zaden eruit. Koel en droog bewaard blijven ze zeker drie jaar kiemkrachtig. Of laat de rest van de bloem staan. De zaden in de kop zijn winterkost voor koolmezen, pimpelmezen en vinken.

Vertel het door. Hoe meer burens volgend jaar meedoen, hoe leuker het wordt. Geen zaden bewaard? Wij zorgen volgend voorjaar weer voor zonnebloemzaadjes. Kijk ook op de volgende pagina naar de mooie fotocollage!

ZONNEBLOEMWEDSTRIJD

Jullie inzendingen maakten onze zomer nog kleurrijker. De bijen, hommels en vlinders zijn dolblij en wij ook! Zonnebloemen zijn niet alleen mooi, maar ook supergoed voor de biodiversiteit.

Drie dingen die je nu nog kunt doen. Verzamel je zaden. Knip één rijpe kop af, laat hem een week drogen op een krant en wrijf de zaden eruit. Koel en droog bewaard blijven ze zeker drie jaar kiemkrachtig. Laat de rest van de bloem staan.

De zaden in de kop zijn winter kost voor koolmezen, pimpelmezen en vinken. Vertel het door. Hoe meer burens volgend jaar meedoen, hoe leuker het wordt. Geen zaden bewaard? Volgend jaar doen we het zeker weer!

groen@deturfbergleeft.nl

www.deturfbergleeft.nl

wijkcommissie de turfberg leeft

DE TURF
BERG
leeft en leeft!

EEN PLEK
VOOR GROEN
GELUK

World Cleanup Day: zaterdag 26 september

Valkenswaard doet mee aan World Cleanup Day, een week later dan de rest van de wereld omdat de officiële dag samenvalt met het Corso. Zaterdag 26 september is het verzamelen om 10:00, 11:00 of 12:00 uur bij het Marktpaviljoen op de Markt. De eindtijd is 13:00 uur. Grippers, hesjes en zakken zijn er, ook in kindermaat. Voor elke volle zak geeft de gemeente 2,50 euro aan een goed doel naar keuze. Aanmelden kan tot dinsdag 22 september.

Neem je kinderen mee en steun wijkcommissie de Turfberg. Met een gripper in de hand is het geen opruimen meer maar een speurtocht. Aanmelden bij de gemeente Valkenswaard

World Cleanup Day

Help
jij ook
mee?

Op zaterdag 26 september is er een gezamenlijke zwerfafval opschoonactie. Help mee en krijg een unieke gripper - speciaal voor kinderen en volwassenen.

Startlocatie: Marktpaviljoen
Starttijden: 10:00, 11:00 of 12:00 uur
Einde: 13:00 uur (voor de echte doorzetters)

Voor elke volle zak doneren wij € 2,50 aan een vereniging, stichting of goed doel in Valkenswaard naar jouw keuze!

Meld je aan via info@valkenswaard.nl, met je naam, telefoonnummer en het aantal volwassenen/kinderen.

We zien je graag!

Meer info: scan de QR code of kijk op:
www.valkenswaard.nl/world-cleanup-day

De gemeente telt vleermuizen, zwaluwen en huismussen

Vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen wonen niet in het bos maar in ons huis. Een dwergvleermuis kruipt door een spleet van anderhalve centimeter de spouwmuur in. Gierzwaluwen broeden onder de dakpannen, huismussen onder de boeiboord.

Vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen wonen niet in het bos maar in ons huis. Een dwergvleermuis kruipt door een spleet van anderhalve centimeter de spouwmuur in. Gierzwaluwen broeden onder de dakpannen, huismussen onder de boeiboord.

Bij het isoleren van een huis wordt de spouw volgespoten en verdwijnen die plekken in één keer, vaak met de bewoners er nog in. Daarom laat de gemeente tellen welke soorten waar zitten. Dat liep

van mei tot juli en gaat dit najaar verder in Valkenswaard, Dommelen, Borkel en Schaft. Een deel van de wijken is al geweest. Met de uitkomst maakt de gemeente een soortenmanagementplan: vooraf vastleggen waar de dieren zitten en waar vervangende plekken komen, zoals inbouwkasten in de gevel. Daarna kunnen huizen sneller geïsoleerd worden.

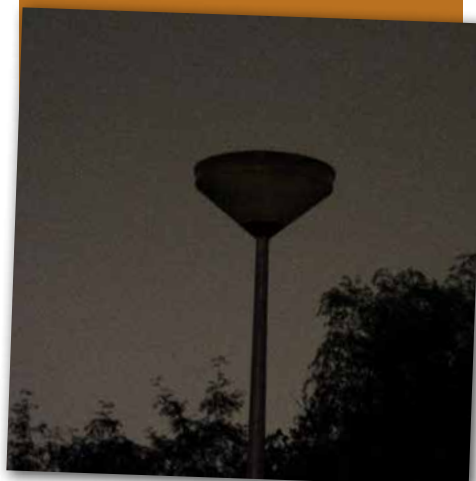
[Lees het bericht op Valkenswaard24](#)

Lampen uit: Nacht van de Nacht, 24 oktober

Op zaterdag 24 oktober is het Nacht van de Nacht. Honderden gemeenten en bedrijven doven die avond hun gevel- en reclameverlichting.

Kunstlicht is voor nachtdieren wat lawaai voor ons is. Nachtvinders blijven rond een lamp cirkelen in plaats van te paren en te bestuiven. Vleermuizen mijden verlichte routes en verliezen zo jachtgebied. In je eigen tuin is het simpel: verlichting uit als je niet buiten zit, een bewegingsmelder, lampen naar beneden gericht en warm licht in plaats van wit.

[Lees hier meer over de Nacht van de Nacht en wat je zelf kunt doen.](#)

Tuintips voor september: laat staan wat er staat

De grond is nog warm en er valt weer regen, de beste combinatie van het jaar om te planten. Tegelijk begint de periode waarin veel mensen opruimen, terwijl dit juist juist later nodig is. Negen tips.

Laat staan wat er staat

1. Knip uitgebloeide vaste planten niet af. Zonnehoed, hemelsleutel, herfstaster, lavendel en siergrassen staan vol zaad, vogelvoer tot in januari. In de holle stengels overwinteren gaasvliegen en wilde bijen. Knip in maart.

2. Laat blad liggen onder struiken en in borders. Eronder zitten regenwormen en pissebedden, het menu van merel, egel en huismus. Haal het alleen van het gazon want daar verstikt het gras en de paden.

3. Maak van dat blad een hoop in een hoek. Een halve meter hoog met takken erop is een egelnest en een schuilplaats voor padden. Plaats het zoveel mogelijk uit de wind.

4. Laat de klimop bloeien. Als de struik bloeit klimop in september en oktober, de laatste grote nectarbron

van het jaar. Snoei hem pas in het late voorjaar.

Nu planten, straks bloei

5. Zaai een groenbemester op lege moestuingrond. Gele mosterd, phacelia of winterrogge, nog tot ongeveer half september. Ze houden de voeding vast en voeden het bodemleven. In het voorjaar werk je ze onder.

6. Koop nu bollen voor de eerste bijen. Planten doe je in oktober en november. Ga voor vroege bloeiers: boerenkrokus, blauwe druifjes, wilde narcis, winterakoniet. Plant ze twee tot drie keer zo diep als de bol hoog is. Zaai opdezelfde plek inheemse bloemen en zaden. In het vroege voorjaar bloeien dan eerst de bloembollen en daarna komen de bloemen en kruiden op.

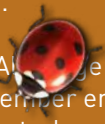
7. Plant struiken, vaste planten

en [kleine]bomen. Van half september tot november is het plantseizoen en hoef je nauwelijks te gieten. Kies inheems en wat insecten en vogels aantrekkelijk vinden, bijvoorbeeld: eenstijlige meidoorn, bramen, frambozen, klimroos, vingerhoedskruid, dropplant, hazelaar. Een zomereik trekt zo'n 400 soorten insecten aan, een Amerikaanse eik veertig.

Klaarmaken voor de winter

8. Maak een gat in je schutting. Dertien bij dertien centimeter is genoeg voor een egel en te klein voor de meeste honden. Een egel loopt per nacht één tot twee kilometer, dus vraag je burens of ze meedoen.

9. Denk aan water. Zet de regenton weer open en laat het drinkschaaltje staan. Na een droge zomer is de bodem zo hard dat vogels en egels er geen worm uit krijgen.

Henny Claassen

Bestuurslid Velt Valkenswaard,
de ecologische moestuin in De Kleine Meer

GROEN

GESPREK

Groen Gesprek, de rubriek waarin we in gesprek gaan met experts, partners of mensen die op een of andere manier betrokken zijn met de biodiversiteit in onze wijk. Voor deze editie liepen we de moestuin van Velt Valkenswaard op, in het groengebied De Kleine Meer. Vierduizend vierkante meter groente, fruit en bloemen, pal naast onze wijk. En het hek staat open.

Henny, wat is dit voor plek, en wat is Velt eigenlijk?

Velt staat voor Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuinieren, een oorspronkelijk Belgische organisatie die 55 jaar bestaat en sinds 40 jaar ook afdelingen in Nederland heeft. Velt stimuleert samen tuinieren, maar je kunt ook individueel lid worden. Dan krijg je elke twee maanden het tijdschrift Seizoenen en kun je informatie opvragen.

Deze tuin is bijna 40 are, zo'n 4000 vierkante meter. We werken met een zevenveldensysteem: elk jaar schuiven de gewassen een veld op, zodat de grond niet uitgeput raakt. Het bloemenveld schuift mee, dus dat is een wezenlijk onderdeel van de tuin en niet iets wat we er los bij hebben gezet.

Wat blijft staan is de boomgaard, met oude rassen appels en peren. De Conference kent iedereen, maar we hebben ook historische rassen waar we sap van maken.

Elk seizoen heeft hier zijn charme. In de winter is alles kaal en klussen we. Als het in de lente uitloopt, wordt het weer mooi, en in de zomer staat alles in bloei en zit het bloemenveld vol insecten.

Hoe ben je er zelf bij gekomen?

Via een vriendin die graag buiten wilde werken. We zochten iets biologisch en zo kwamen we hier terecht. Zij is later gestopt, ik ben acht jaar geleden begonnen. Daarvoor hielp ik jarenlang een vriend in het bos met houthakken, een uit de hand gelopen hobby, maar dat werd te zwaar. Ik wilde

iets anders, maar wel buiten. Inmiddels ben ik bestuurslid. Na een lange dag of een moeilijke vergadering kom ik hier de tuin in en zak ik helemaal af. Ik word hier rustig van, en het samen tuinieren geeft de meerwaarde.

Hoeveel oogsten jullie hier per jaar?

We hebben jaren zo'n 700 tot 900 liter appelsap kunnen laten persen van onze appels bij de mobiele sappers in Bergeijk. In de slechtere jaren was dat 500 liter. Dit jaar weten we het nog niet, want de appels zijn door de droogte vroeg gevallen. We zijn met 15 vrijwilligers en kunnen het hele jaar door groente uit de tuin gebruiken. Het voordeel is dat je met de seizoenen mee eet, niks uit Peru of Marokko.

Lees verder op de volgende pagina

Jullie terrein staat open. Hoe is dat zo gekomen?

De grond is van de gemeente en we krijgen ook subsidie. De tuin is overdag open voor iedereen. Vroeger stond er een hoge haag omheen, die bij de herinrichting van het park is verlaagd. Sindsdien kijk je er zo op. Daar hebben we rekening mee gehouden: we hebben hoge dahlia's tussen de bessen geplant, zodat het er vanaf de wandelpaden mooi uitziet.

En wordt er dan wel eens iets meegenomen?

Ja, dat gebeurt. Als iemand uit de buurt een appel van de boom haalt, vinden we dat niet zo erg, maar als mensen hier echt komen oogsten is dat niet de bedoeling. We hebben ook een paar keer vandalisme gehad, er zijn kassen gesneuveld. Dat is zuur. Je zou er camera's kunnen ophangen, maar dat is helemaal tegen ons idee.

Wat levert die openheid jullie op?

Contact. We vinden het belangrijk dat we mensen kunnen vertellen over biologisch tuinieren. En er komen mensen die hier gewoon willen zitten. Ouderen die hun koffie meebrengen en een uur op de bank blijven, soms jarenlang. Dan denk ik: dat is toch fijn, dat mensen hier zulke mooie oude dagen kunnen hebben.

Wat merkt de buurt van deze tuin?

Vooral hondenbezitters, die lopen rond de tuin en over de haag heen maak je dan een praatje. In het weekend zie je jonge gezinnen die het blotevoetenpad komen doen. En er is wel eens een klas met een juf door de tuin gelopen. Toen ze er tijdens de appelpluk waren, hebben de kinderen appels geproefd. Dat vonden ze geweldig. Iedereen is hier welkom, we hebben banken staan. Jullie vergaderen hier ook, en dat vinden we prima.

Stel, ik wil meedoen. Hoe gaat dat?

We zijn hier op woensdag van 9:00 tot 13:00 uur en op zaterdag van 13:00 tot 17:00 uur, in de zomer ook op maandagavond. Kom een keer of drie meedoen, dan praten we erover. Daarna volgt een proefperiode van drie maanden en kun je lid worden, van deze tuin én van Velt landelijk. Dat kost 40 euro per jaar. Onze grootste kostenpost is het biologische zaad, dat we gezamenlijk inkopen.

In het hoogseizoen vragen we je om twee keer per week te komen, de rest van het jaar één keer per week. Maar we zoeken altijd naar wat wél kan. Werk je voltijd of kun je bepaalde dingen fysiek niet, dan kijken we samen wat past.

Belangrijk is vooral dat iemand zich thuis voelt in de groep. Die koffiemomenten horen erbij, en als er bij iemand iets is leven we mee. We zoeken trouwens nog mensen dus wees welkom!

Stel, mijn buurman wil ook een biologische moestuin. Waar begint hij?

Een paar vierkante meter is al genoeg. Maar wat ik echt zou aanraden is lid worden van Velt, niet omdat ik daar belang bij heb, maar omdat er zoveel informatie is. In Seizoenen staat hoe je mulcht, hoe je zaad wint, welke zaden je juist niet moet winnen, hoe je fermenteert. En probeer gewoon alles, er is niks moeilijk. Je merkt vanzelf wat er in jouw tuin kan. De grootste beginnersfout is naar de chemische middelen grijpen. Dat komt bij ons niet eens op. Zijn er luizen, dan spuiten we met brandnetelgier: brandnetels in een zak in een ton, water erop en twee weken laten staan.

Wat gebruiken jullie verder, zonder kunstmest?

Compost die we zelf maken, van al het tuinafval, na zes weken omgezet. Daarnaast

halen we paardenmest. Dat is voldoende. Niet alle gewassen hebben trouwens compost nodig. Wortels moeten juist de diepte in om hun voeding te halen.

Spitten doen we in principe niet, want dan verstoort je het bodemleven. We maken de grond los met de woelvork. En we mulchen: alles wat we aan onkruid weghalen laten we verdorren en leggen we terug. Er zijn zelfs mensen die schapenwol gebruiken. Dat houdt de grond vochtig, wat in de zomer erg helpt. Eikenblad maakt de grond zuur. Dat is goed voor de blauwe bes, maar voor de rest niet.

Wat is er dit jaar goed gelukt, en wat niet?

De courgettes waren niet bij te houden. De laatste keer had ik spaghetti met groentesaus, courgette en ui, alles uit de tuin. De wortels en de zomerprei waren ook heel goed gegaan, waarschijnlijk door de zon. Minder goeg ging het met de appels, die zijn vroeg gevallen. En ook de bramen zijn klein gebleven en verdroogd, terwijl we ze massaal water hebben gegeven. De zon heeft ze verbrand.

In een moestuin staat groente, geen wilde natuur. Waar zit hier de biodiversiteit?

Er komt hier van alles op af. Het bloemenveld zit in de zomer vol bijen, hommels en zweefvliegen. Er is een vlinderkenner die hier regelmatig langskomt. Hij is op zoek naar een vlinder die op blauwe bloemen afkomt. Helaas is die nog niet gezien. Daar staat wel wat werk tegenover. We beschermen onze gewassen met netten: over de kool tegen het koolwitje, over de prei tegen de preivlieg, over de wortels tegen de wortelvlies en over de bessen tegen de vogels.

Als je één groen project mocht bedenken voor Valkenswaard, wat wordt het dan?

De markt vergroenen. Ik heb nooit begrepen waarom daar bij de herinrichting geen bomen zijn gekomen. Het is nu een kale vlakte.

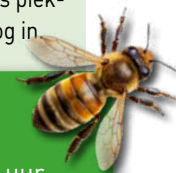
Wat geef je mee aan iemand die denkt: van mijn tuintje wordt de wereld niet beter?

Elke vierkante meter telt. Ga gewoon kijken wat er gebeurt als je iets laat staan, dan zie je wat erop afkomt. En bij ons hoeft het niet perfect. Bij mensen thuis is alles soms piekfijn, maar hier zit het natuurlijke er nog in.

Velt Valkenswaard

- Waar: groengebied De Kleine Meer, Valkenswaard
- Open: woensdag van 9:00 tot 13:00 uur, zaterdag van 13:00 tot 17:00 uur
- Bezoeken: de tuin is overdag vrij toegankelijk, loop gerust binnen
- Lid worden: proefperiode van drie maanden, daarna 40 euro per jaar
- Meer weten: beweegt.velt.nu/valkenswaard

De Groote Meer staat droog

In de mei-editie schreven we dat De Groote Meer in ere is hersteld. Wie er nu langsloopt, ziet vooral zand. Toch doet het ven precies wat een ven doet.

De Groote Meer krijgt zijn water op twee manieren. Om te beginnen uit de regen die erin valt. Daarnaast uit het grondwater. Zodra de grondwaterstand boven de 22 meter NAP komt, stroomt er via de omgeving

extra water het ven in. In januari 2025 stond het grondwater hier op ongeveer 23 meter NAP. Dat was na een uitzonderlijk natte periode, maar ook in een gewone winter komt het meestal boven die 22 meter uit.

In de zomer werkt het andersom. Het grondwater zakt en er verdampt meer dan er valt. Dan loopt het ven leeg. De leemlaag van twintig centimeter houdt het water langer vast, maar maakt geen water dat er niet is. Wij verwachten dat het ven in het najaar weer volloopt. Een ven dat af en toe droogvalt, is normaal. Venplanten zoals oeverkruid en moerashertshooi kiemen juist op de drooggevallen bodem. Wat niet tegen droogval kan, zijn vissen, en die horen er ook niet thuis.

Ze komen er alleen als iemand ze uitzet, eten de larven van kikkers, salamanders en libellen, en woelen de bodem om waardoor het water troebel wordt. Droogvallen houdt het ven vanzelf visvrij. Meer informatie: valkenswaard.nl/de-groote-meer

Een jaar in een paar minuten: de tuin van Tim en Penny

Afgelopen voorjaar hebben we samen met Tim en Penny hun voortuin biodivers ingericht. Vijf bij vier meter, dus twintig vierkante meter. Het kostte anderhalve dag werk en bijna niets aan geld. Wat er al stond en leven aantrok, is blijven staan: de varens, de rododendron, de taxus, een blauwe struik en het mos. Daar is water bij gekomen, twee mortelemmers uit de bouwmarkt, ingegraven, met bakstenen erin zodat kikkers en insecten eruit kunnen klimmen, en waterplanten erbij.

Verder zijn er vaste planten bij gekomen die lang bloeien en zaad geven, van laag naar hoog:

- Ezelsoor (20 tot 50 cm)
- Salie (40 tot 50 cm)
- Scharnierbloem (70 cm)
- Duizendknoop (100 cm)
- Herfstanemoon (120 cm)
- Virginische ereprijs (150 cm)
- Pijpenstrootje (150 cm), siergras dat de hele winter blijft staan.

Op de open plek ging een mix van zaaibloemen. Die variatie is precies wat een biodivers tuin nodig heeft. Sindsdien maakten Tim en Penny elke week een foto, steeds vanaf hetzelfde punt. Die foto's hebben wij achter elkaar gezet tot een filmpje. Zo zie je in een paar minuten wat er in een seizoen gebeurt: de kale grond in het voorjaar, de eerste bloei, en hoe de tuin nu het najaar in gaat.

Check hier het filmpje. Dit hebben we tijdens de tuindag gedaan. Wil je zo iets ook, maar lukt het zelf niet? Laat het ons weten via groen@deturfbergleeft.nl dan kijken we samen wat mogelijk is.

